

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

5. rujna 2019.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Nadležnost, priznavanje i izvršenje sudskih odluka u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja – Uredba (EZ) br. 4/2009 – Članak 3. točke (a) i (d) i članak 5. – Sud kojemu su zajedno podnesena tri zahtjeva koja se odnose na razvod roditelja maloljetnog djeteta, roditeljsku odgovornost i obvezu uzdržavanja djeteta – Proglašenje nadležnosti za odlučivanje o razvodu i nenadležnosti za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti – Nadležnost za odlučivanje o zahtjevu za uzdržavanje – Nadležnost suda mjesta u kojem tuženik ima svoje uobičajeno boravište i pred kojim se upusti u postupak”

U predmetu C-468/18,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputila Judecătoria Constanța (Prvostupanjski sud u Constanți, Rumunjska), odlukom od 11. srpnja 2018., koju je Sud zaprimio 18. srpnja 2018., u postupku

R

protiv

P,

SUD (treće vijeće),

u sastavu: A. Prechal, predsjednica vijeća, F. Biltgen, J. Malenovský, C. G. Fernlund (izvjestitelj) i L. S. Rossi, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Szpunar,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za rumunjsku vladu, C. Caňțăr, E. Gane i A. Voicu, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, M. Wilderspin, u svojstvu agenta, uz asistenciju D. Calciu, odvjetnice,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 29. srpnja 2019.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: rumunjski

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 3. točaka (a) i (d) i članka 5. Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja (SL 2009., L 7, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 5., str. 138. i ispravak SL 2013., L 281, str. 29.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između osobe R, s boravištem u Ujedinjenoj Kraljevini, i osobe P, s boravištem u Rumunjskoj, u vezi sa zahtjevima za razvod, za plaćanje iznosa na ime uzdržavanja za skrb o njihovu maloljetnom djetetu i zahtjevom u pogledu roditeljske odgovornosti.

Pravni okvir

Pravo Unije

Uredba (EZ) br. 2201/2003

- 3 Uvodne izjave 5. i 12. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1347/2000 (SL 2003., L 338, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 133. i ispravak SL 2014., L 46, str. 22.) glase kako slijedi:

„(5) S ciljem osiguravanja jednakosti svakog djeteta, ova se Uredba odnosi na sve odluke o roditeljskoj odgovornosti, uključujući mjere za zaštitu djeteta, neovisno o bilo kakvoj vezi s bračnim predmetom.

[...]

(12) Nadležnost u predmetima povezanim s roditeljskom odgovornošću, utvrđena ovom Uredbom, temelji se u svjetlu zaštite interesa djeteta, posebno na kriteriju blizine. To znači da bi u prvome redu trebala biti nadležna država članica u kojoj dijete ima uobičajeno boravište, osim u određenim slučajevima mijenjanja djetetova boravišta ili u skladu sa sporazumom između nositelja roditeljske odgovornosti.”

- 4 Članak 1. te uredbe propisuje:

„1. Ova se Uredba primjenjuje, bez obzira na prirodu suda, u građanskim stvarima koje se odnose na:

- (a) razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka;
- (b) dodjelu, izvršavanje, prijenos, ograničenje ili oduzimanje roditeljske odgovornosti.

[...]

3. Ova se Uredba ne primjenjuje na:

[...]

- (e) obveze uzdržavanja;

[...]"

- 5 U skladu s člankom 2. točkom 7. navedene uredbe:

„U svrhe ove Uredbe:

7. izraz ‚roditeljska odgovornost‘ označava prava i obveze koje se odnose na dijete ili njegovu imovinu, koja su sudskom odlukom dodijeljena fizičkoj ili pravnoj osobi, primjenom prava ili sporazumom s pravnim učinkom. Ovaj izraz uključuje i prava roditeljske skrbi i odgoja djeteta te prava na kontakt s djetetom”.

- 6 U skladu s člankom 3. stavkom 1. točkom (b) te uredbe, u predmetima koji se odnose na razvod nadležni su sudovi država članica prema državljanstvu obaju bračnih drugova.

- 7 U članku 8. Uredbe br. 2201/2003 predviđa se:

„1. Sudovi države članice nadležni su u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću prema djetetu koje ima uobičajeno boravište u državi članici u trenutku pokretanja postupka.

2. Stavak 1. podložen je primjeni odredaba članaka 9., 10. i 12.”

- 8 Člankom 12. te uredbe, naslovljenim „Prorogacija nadležnosti”, određuje se:

„1. Sudovi države članice, nadležni prema odredbama članka 3. za rješavanje zahtjeva za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka, nadležni su i za sve predmete koji se odnose na roditeljsku odgovornost povezanu s takvim zahtjevom ako:

(a) barem jedan od bračnih drugova ima roditeljsku odgovornost prema djetetu

i

(b) ako su bračni drugovi i nositelji roditeljske odgovornosti izričito ili na neki drugi nedvosmisleni način prihvatili nadležnost sudova u trenutku pokretanja postupka pred sudom te ako je to u interesu djeteta.

[...]"

Uredba br. 4/2009

- 9 U skladu s uvodnim izjavama 1. i 2., Uredba br. 4/2009 ima za cilj donošenje mjera u području pravosudne suradnje u građanskim stvarima koje imaju prekogranične posljedice te osobito nastoji potaknuti spojivost pravila koja su mjerodavna u državama članicama, a odnose se na sukob zakona i nadležnosti.

- 10 U skladu s uvodnom izjavom 9. Uredbe br. 4/2009:

„Uzdržavana bi osoba trebala imati mogućnost da u državi članici lako dobije odluku koja će automatski biti izvršiva u drugoj državi članici bez ikakvih daljnjih formalnosti.”

11 Uvodna izjava 15. te uredbe glasi:

„Kako bi se zaštitili interesi uzdržavanih osoba i promicala odgovarajuća sudska zaštita u Europskoj uniji, trebalo bi prilagoditi propise o nadležnosti koji proizlaze iz Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 [od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2001., L 12, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.)]. Činjenica da je uobičajeno boravište tužene stranke u trećoj državi ne bi više trebala biti razlogom neprimjenjivanja pravila Zajednice o nadležnosti i više ne bi trebalo biti upućivanja na nacionalno pravo. Ovom bi Uredbom trebalo stoga odrediti u kojem slučaju može sud koje države članice imati supsidijarnu nadležnost.”

12 U skladu s člankom 2. stavkom 1. točkom 10. navedene uredbe, „uzdržavana osoba” znači „svaka fizička osoba koja ima pravo na uzdržavanje ili se na to pravo poziva”.

13 Člankom 3. te uredbe predviđa se:

„U stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja u državama članicama sudska nadležnost ima:

- (a) sud mjesta u kojem tuženik ima uobičajeno boravište; ili
- (b) sud mjesta u kojem uzdržavana osoba ima uobičajeno boravište; ili
- (c) sud koji je u skladu sa svojim pravom nadležan za postupke o statusu osobe čiji je predmet o uzdržavanju povezan s tim postupkom, osim ako nadležnost nije utemeljena isključivo na državljanstvu jedne od strana; ili
- (d) sud koji je u skladu sa svojim pravom nadležan za postupke o roditeljskoj odgovornosti, osim ako nadležnost nije utemeljena isključivo na državljanstvu jedne od strana.”

14 U članku 5. Uredbe br. 4/2009, naslovljenom „Nadležnost suda pred kojim se tuženik upusti u postupak”, navodi se:

„Osim nadležnosti koja proizlazi iz drugih odredaba ove Uredbe, nadležnost ima sud države članice pred kojim se tuženik upusti u postupak. To pravilo ne važi ako se tuženik upusti u postupak kako bi ospori[o] nadležnost.”

15 Člankom 10. te uredbe, naslovljenim „Provjera nadležnosti”, određuje se:

„Kad se pred sudom države članice pokrene postupak o predmetu za koji taj sud u skladu s ovom Uredbom nije nadležan, sud se po službenoj dužnosti proglašava nenadležnim.”

Rumunjsko pravo

16 U skladu s odlukom kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku, rumunjski sudovi moraju po službenoj dužnosti provjeriti svoju nadležnost. Međutim, sud koji se proglasio nadležnim obavezan je ispitati prigovor nenadležnosti koji mu u bilo kojoj fazi postupka može podnijeti jedna od stranaka.

Glavni postupak i prethodna pitanja

17 Osobe R i P, rumunjski državljani, vjenčali su se 15. kolovoza 2015. u Rumunjskoj. Oni su majka i otac djeteta rođenog 8. studenoga 2015. u Belfastu (Ujedinjena Kraljevina), gdje su živjeli prije rastave.

- 18 Nakon njihove rastave 2016., otac, osoba P, vratio se u Rumunjsku, dok je majka, osoba R, ostala u Belfastu s djetetom.
- 19 Tužbom podnesenom 29. rujna 2016. protiv osobe P pred Judecătoria Constanța (Prvostupanjski sud u Constanți, Rumunjska) osoba R zatražila je prestanak braka, određivanje djetetova domicila kod nje, odobrenje da sama izvršava roditeljsku skrb i da se osobi P naloži plaćanje iznosa na ime uzdržavanja djeteta.
- 20 Osoba P osporavala je nadležnost suda koji je uputio zahtjev pred kojim je tako pokrenut postupak.
- 21 Na temelju članka 3. stavka 1. točke (b) Uredbe br. 2201/2003, taj se sud proglasio nadležnim za donošenje odluke o zahtjevu za razvod na osnovi državljanstva bračnih drugova.
- 22 Međutim, navedeni je sud 8. lipnja 2017. ipak odlučio odvojiti zahtjev koji se odnosi na majčino izvršavanje roditeljske odgovornosti i određivanje djetetova domicila kod nje od zahtjeva koji se odnosi na plaćanje iznosa na ime uzdržavanja djeteta. On je posljedično pokrenuo dva nova postupka o tim dvama zahtjevima.
- 23 Kad je riječ o prvom zahtjevu, koji se odnosi na izvršavanje roditeljske odgovornosti, sud koji je uputio zahtjev proglasio se nenadležnim, s obzirom na to da je utvrdio da nisu ispunjene pretpostavke za prorogaciju nadležnosti predviđene člankom 12. stavkom 1. Uredbe br. 2201/2003, uključujući onu koja se odnosi na interes djeteta. Usto, taj je sud smatrao da su sudovi Ujedinjene Kraljevine, u skladu s člankom 8. stavkom 1. Uredbe br. 2201/2003, nadležni za odlučivanje o tom zahtjevu, s obzirom na to da je djetetovo uobičajeno boravište od njegova rođenja bilo u toj državi članici. Stranke nisu podnijele žalbu protiv odluke kojom se sud koji je uputio zahtjev proglasio nenadležnim u tom pogledu.
- 24 Kad je riječ o drugom zahtjevu, koji se odnosi na očevo plaćanje iznosa na ime uzdržavanja djeteta, sud koji je uputio zahtjev proglasio se nadležnim na temelju članka 3. točke (a) Uredbe br. 4/2009 na osnovi tuženikova uobičajenog boravišta. Taj sud dodaje da se osoba P upustila u postupak pred njim a da pritom nije podnijela prigovor nenadležnosti u pogledu tog zahtjeva jer je, poput osobe R, htjela da potonji uputi Sudu zahtjev za prethodnu odluku o tom pitanju.
- 25 Sud koji je uputio zahtjev dijeli sumnje stranaka u sporu koji se pred njim vodi u pogledu vlastite nadležnosti i navodi da on na temelju rumunjskog prava može provjeriti svoju nadležnost po službenoj dužnosti u svim stadijima postupka. On pita proizlazi li iz presude od 16. srpnja 2015., A (C-184/14, EU:C:2015:479) da je – kad je jedan sud nadležan za donošenje odluke o prestanku braka između roditelja maloljetnog djeteta, a drugi sud za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti prema tom djetetu – samo potonji nadležan za odlučivanje o obvezi uzdržavanja tog djeteta.
- 26 Sud koji je uputio zahtjev ističe da se njegovo pitanje osobito odnosi na odnos između članka 3. točke (a) Uredbe br. 4/2009, kojim se određuje nadležnost suda mjesta u kojem tuženik ima uobičajeno boravište, članka 3. točke (d) te uredbe, kojim se određuje sud nadležan za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti, i članka 5. navedene uredbe, kojim se određuje nadležnost suda pred kojim se tuženik upustio u postupak a da pritom nije podnio prigovor nenadležnosti.
- 27 U tim je okolnostima Judecătoria Constanța (Prvostupanjski sud u Constanți) odlučila prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Kada se pred sudom države članice povodom podnošenja samo jedne tužbe vodi postupak o trima tužbenim zahtjevima – koji se odnose na prestanak bračne veze između roditelja maloljetnog djeteta, roditeljsku odgovornost prema tom djetetu i obvezu njegova uzdržavanja – mogu li se odredbe članka 3. točaka (a) i (d) i članka 5. Uredbe br. 4/2009 tumačiti na način da sud koji odlučuje o razvodu – a koji je također sud mjesta u kojemu tuženik ima uobičajeno boravište i sud pred kojim se tuženik upustio u postupak – može odlučivati o zahtjevu koji se odnosi na iznos na

ime uzdržavanja djeteta, bez obzira na to što se proglasio nenadležnim za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti prema tom djetetu, ili pak o zahtjevu koji se odnosi na iznos na ime uzdržavanja može odlučivati isključivo sud nadležan za odlučivanje o zahtjevu koji se odnosi na roditeljsku odgovornost prema djetetu?

2. U istoj situaciji, kad je riječ o pokretanju postupka pred nacionalnim sudom, ostaje li zahtjev koji se odnosi na iznos na ime uzdržavanja djeteta sporedan u odnosu na zahtjev koji se odnosi na roditeljsku odgovornost u smislu članka 3. točke (d) navedene uredbe?
3. U slučaju da je odgovor na drugo pitanje niječan, je li u najboljem interesu djeteta da sud države članice koji je nadležan na temelju članka 3. točke (a) Uredbe (EZ) br. 4/2009 odlučuje o zahtjevu koji se odnosi na obvezu roditelja da uzdržava maloljetno dijete rođeno u braku čiji se prestanak traži, uzimajući u obzir da se navedeni sud proglasio nenadležnim za donošenje odluke o roditeljskoj skrbi, pravomoćno utvrđujući da nisu ispunjeni uvjeti iz članka 12. [Uredbe br. 2201/2003]?”

Prethodna pitanja

- 28 Svojim trima pitanjima, koja valja razmotriti zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 3. točke (a) i (d) i članak 5. Uredbe br. 4/2009 tumačiti na način da je – kad se pred sudom države članice zajedno podnesu tri zahtjeva, koja se odnose na razvod roditelja maloljetnog djeteta, roditeljsku odgovornost prema tom djetetu i obvezu njegova uzdržavanja – sud koji odlučuje o razvodu, a koji se proglasio nenadležnim za odlučivanje o zahtjevu koji se odnosi na roditeljsku odgovornost, ipak nadležan za odlučivanje o zahtjevu koji se odnosi na obvezu uzdržavanja navedenog djeteta, s obzirom na to da je to također sud mjesta u kojem tuženik ima uobičajeno boravište i sud pred kojim se on upustio u postupak, ili ih treba tumačiti na način da samo sud nadležan za donošenje odluke o zahtjevu koji se odnosi na roditeljsku odgovornost prema djetetu može odlučivati o zahtjevu koji se odnosi na obvezu njegova uzdržavanja.
- 29 Iz teksta članka 3. Uredbe br. 4/2009, naslovljenog „Opće odredbe”, proizlazi da su njime propisani opći kriteriji za dodjeljivanje nadležnosti sudovima država članica koji odlučuju o obvezama uzdržavanja. Ti su kriteriji alternativni, kao što to potvrđuje uporaba veznika „ili” nakon navođenja svakog od njih (vidjeti u tom smislu presudu od 16. srpnja 2015., A, C-184/14, EU:C:2015:479, t. 34.).
- 30 U tom pogledu valja podsjetiti na to da, s obzirom na to da je cilj Uredbe br. 4/2009, kao što to i proizlazi iz njezine uvodne izjave 15., zaštititi interes uzdržavane osobe koju se smatra slabijom stranom prilikom podnošenja tužbe u vezi s obvezom uzdržavanja, članak 3. navedene uredbe nudi toj osobi mogućnost da, kad djeluje u svojstvu podnositelja zahtjeva, svoj zahtjev podnese uz odabir osnova nadležnosti koje su različite od one predviđene člankom 3. točkom (a) te uredbe (vidjeti u tom smislu presude od 15. siječnja 2004., Blijdenstein, C-433/01, EU:C:2004:21, t. 29. i od 18. prosinca 2014., Sanders i Huber, C-400/13 i C-408/13, EU:C:2014:2461, t. 27. i 28.).
- 31 Uzdržavana osoba tako svoj zahtjev može podnijeti pred sudom mjesta u kojem se nalazi tuženikovo uobičajeno boravište, u skladu s točkom (a) tog članka 3., pred sudom u kojem ona ima svoje uobičajeno boravište, u skladu s točkom (b) navedenog članka, ili, u skladu s točkama (c) i (d) navedenog članka, kad je zahtjev za uzdržavanje sporedan glavnom zahtjevu koji se odnosi na osobni status – kao što je to zahtjev za razvod (točka (c)) ili zahtjev u vezi s roditeljskom odgovornosti (točka (d)) – pred sudom koji je nadležan za prvi ili drugi zahtjev.

- 32 Osim toga, članak 5. Uredbe br. 4/2009 predviđa nadležnost suda države članice pred kojim se tuženik upusti u postupak, osim ako se tuženik upusti u postupak kako bi osporavao navedenu nadležnost. Kao što to proizlazi iz izraza „[o]sim nadležnosti koja proizlazi iz drugih odredaba ove Uredbe”, taj članak predviđa osnovu nadležnosti koja se automatski primjenjuje ako, među ostalim, nisu primjenjivi kriteriji iz članka 3. te uredbe.
- 33 Tako je u situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku sud mjesta u kojem tuženik ima svoje uobičajeno boravište, pred kojim je uzdržavana osoba pokrenula postupak, na temelju članka 3. točke (a) Uredbe br. 4/2009 nadležan za odlučivanje o zahtjevu koji se odnosi na obvezu uzdržavanja djeteta. On je također nadležan na temelju članka 5. te uredbe kao sud pred kojim se tuženik upustio u postupak a da pritom nije podnio prigovor nenadležnosti.
- 34 Sud koji je uputio zahtjev ipak želi znati čini li ga činjenica da se proglasio nenadležnim za odlučivanje o zahtjevu koji se odnosi na roditeljsku odgovornost – koja osobito obuhvaća prava roditeljske skrbi i odgoja djeteta, uključujući odlučivanje o mjestu djetetova boravišta – nenadležnim za odlučivanje o zahtjevu za njegovo uzdržavanje.
- 35 Kao što je to navedeno u točki 23. ove presude, taj sud naglašava da se proglasio nenadležnim za odlučivanje o zahtjevu koji se odnosi na izvršavanje roditeljske odgovornosti zbog toga što nisu bile ispunjene pretpostavke za prorogaciju nadležnosti predviđene člankom 12. Uredbe br. 2201/2003. On također smatra da su, u skladu s člankom 8. stavkom 1. te uredbe, nadležni sudovi Ujedinjene Kraljevine, u kojoj dijete ima uobičajeno boravište. Osim toga, iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku proizlazi da pred sudovima te države članice nije podnesen zahtjev koji se odnosi na izvršavanje roditeljske odgovornosti.
- 36 U tom pogledu valja podsjetiti na to da je Sud u točki 40. presude od 16. srpnja 2015., A (C-184/14, EU:C:2015:479) utvrdio da je zahtjev koji se odnosi na obvezu uzdržavanja maloljetne djece po svojoj naravi neraskidivo povezan s postupkom o roditeljskoj odgovornosti. Sud je u točki 43. te presude također naveo da je sud nadležan za odlučivanje u postupcima o roditeljskoj odgovornosti u najboljem položaju da ocijeni *in concreto* posljedice zahtjeva koji se odnosi na obvezu uzdržavanja djeteta i da utvrdi iznos navedene obveze potreban za sudjelovanje u pokriću troškova njegova uzdržavanja i obrazovanja, ovisno o tome je li skrb o djetetu odredio kao zajedničku ili kao isključivu te uzimajući u obzir utvrđeno pravo na održavanje kontakata s djetetom, trajanje tog prava i druge elemente činjenične naravi koji su pred njega izneseni, a tiču se izvršavanja roditeljske odgovornosti.
- 37 U svojem je obrazloženju Sud u točki 48. navedene presude utvrdio da je – u situaciji u kojoj je pred sudom jedne države članice pokrenut postupak za rastavu braka ili za okončanje bračne veze između roditelja maloljetnog djeteta, dok se pred sudom druge države članice vodi postupak o roditeljskoj odgovornosti u odnosu na to dijete – zahtjev u pogledu obveze uzdržavanja tog djeteta akcesoran isključivo u odnosu na postupak o roditeljskoj odgovornosti u smislu članka 3. točke (d) Uredbe br. 4/2009.
- 38 Međutim, iz presude od 16. srpnja 2015., A (C-184/14, EU:C:2015:479) ne proizlazi da je – kad se, kao u glavnom predmetu, sud proglasi nenadležnim za odlučivanje o zahtjevu koji se odnosi na izvršavanje roditeljske odgovornosti prema maloljetnom djetetu i odredi da je drugi sud nadležan za odlučivanje o tom pitanju – samo taj potonji u svim slučajevima nadležan za odlučivanje o svakom zahtjevu koji se odnosi na obvezu uzdržavanja tog djeteta.
- 39 U tom pogledu valja naglasiti da je presudom od 16. srpnja 2015., A (C-184/14, EU:C:2015:479) Sud tumačio samo točke (c) i (d) članka 3. Uredbe br. 4/2009, a ne druge kriterije nadležnosti predviđene tim člankom 3. ili člankom 5. te uredbe. Ti drugi kriteriji nisu bili relevantni za taj predmet, s obzirom na to su, kao što je to naveo nezavisni odvjetnik u točki 52. svojeg mišljenja, bračni drugovi roditelji djece koja su uzdržavane osobe – suprotno činjeničnim okolnostima u glavnom predmetu –

imali svoje uobičajeno boravište u istoj državi članici kao i njihova djeca te se, osim toga, tuženik upustio u postupak pred sudom pred kojim je postupak pokrenut samo kako bi osporavao njegovu nadležnost.

- 40 Posljedično, činjenica da se sud proglasio nenadležnim za odlučivanje o zahtjevu koji se odnosi na izvršavanje roditeljske odgovornosti prema maloljetnom djetetu ne dovodi u pitanje njegovu nadležnost za odlučivanje o zahtjevima koji se odnose na obvezu uzdržavanja tog djeteta, ako se ta nadležnost može temeljiti na članku 3. točki (a) Uredbe br. 4/2009 odnosno članku 5. te uredbe, kao što je riječ u glavnom predmetu.
- 41 Taj je zaključak potkrijepljen strukturom i ciljevima Uredbe br. 4/2009.
- 42 Kad je riječ o strukturi Uredbe br. 4/2009, ona u poglavlju II., naslovljenom „Nadležnost”, predviđa skup pravila koja se primjenjuju za određivanje suda koji je nadležan za odlučivanje o obvezama uzdržavanja. Uvodna izjava 15. te uredbe u tom pogledu navodi da više ne bi trebalo biti upućivanja na nacionalno pravo, s obzirom na to da bi pravila koja proizlaze iz navedene uredbe trebalo smatrati iscrpnima.
- 43 Tako, ako sud kojem je podnesen zahtjev koji se odnosi na obvezu uzdržavanja djeteta nije nadležan za odlučivanje o zahtjevu u vezi s roditeljskom odgovornosti prema tom djetetu, najprije valja provjeriti je li taj sud nadležan za odlučivanje po nekoj drugoj osnovi na temelju te uredbe (rješenja od 16. siječnja 2018., PM, C-604/17, neobjavljeno, EU:C:2018:10, t. 33. i od 10. travnja 2018., CV, C-85/18 PPU, EU:C:2018:220, t. 55.).
- 44 Usto valja istaknuti da Uredba br. 4/2009 ne predviđa mogućnost da sud koji je nadležan na temelju jedne od tih odredbi i kojemu se zahtjev redovito podnosi prenese nadležnost u pogledu tog zahtjeva na drugi sud koji bi prema njegovu mišljenju mogao bolje riješiti predmet, kao što to članak 15. Uredbe br. 2201/2003 dopušta u pogledu roditeljske odgovornosti.
- 45 Takvo tumačenje također odgovara cilju Uredbe br. 4/2009, navedenom u točki 30. ove presude. Kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točkama 59. i 61. svojeg mišljenja, navedena uredba predviđa alternativne i nehijerarhizirane kriterije koji daju prednost izboru podnositelja zahtjeva.
- 46 Važnost tog izbora u svrhu zaštite vjerovnika uzdržavanja odražava se u Haškom protokolu od 23. studenoga 2007. o mjerodavnom pravu za obveze uzdržavanja koji je zaključen od strane Europske zajednice Odlukom Vijeća 2009/941/EZ od 30. studenoga 2009. (SL 2009., L 331, str. 17.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 10., str. 159.), za koji je Sud istaknuo da je usko povezan s Uredbom br. 4/2009 (presuda od 7. lipnja 2018., KP, C-83/17, EU:C:2018:408, t. 49.). Sud je tako presudio da taj protokol vjerovniku uzdržavanja daje mogućnost da *de facto* izabere pravo koje će se primjenjivati na njegov zahtjev u području obveza uzdržavanja, predvidjevši da se, kad vjerovnik uzdržavanja podnese zahtjev nadležnom tijelu države dužnikova uobičajenog boravišta, umjesto prava države uobičajenog boravišta vjerovnika uzdržavanja primarno primjenjuje *lex fori* (vidjeti u tom smislu presudu od 20. rujna 2018., Mölk, C-214/17, EU:C:2018:744, t. 31. i 32.).
- 47 Tumačenje Uredbe br. 4/2009 u skladu s kojim je samo sud koji je nadležan za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti nadležan za odlučivanje o zahtjevu za uzdržavanje može ugroziti tu mogućnost uzdržavane osobe da odabere ne samo nadležan sud nego posljedično i pravo koje će se primjenjivati na njegov zahtjev.
- 48 U situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku valja istaknuti da se, na temelju članka 12. Uredbe br. 2201/2003, koji se odnosi na zahtjev u vezi s roditeljskom odgovornosti, prvotni odabir roditelja koji zastupa maloljetno dijete koje je uzdržavana osoba da skupno podnese sve zahtjeve istom sudu protivu prigovoru nenadležnosti suda pred kojim je postupak pokrenut koji ističe tuženik i odluci kojom se taj sud proglašava nenadležnim.

- 49 S obzirom na opasnost da će svoje zahtjeve koji se odnose na obvezu uzdržavanja i roditeljsku odgovornost morati podnijeti dvama različitim sudovima, taj roditelj može u interesu djeteta htjeti povući svoj prvotni zahtjev koji se odnosi na obvezu uzdržavanja podnesen sudu koji odlučuje o zahtjevu za razvod kako bi sud koji je nadležan za odlučivanje o roditeljskoj odgovornosti također bio nadležan i za odlučivanje o tom zahtjevu u pogledu obveze uzdržavanja.
- 50 Međutim, navedeni roditelj u interesu djeteta također može htjeti zadržati svoj prvotni zahtjev u pogledu obveze uzdržavanja djeteta pred sudom koji odlučuje o zahtjevu za razvod, ako je taj sud ujedno sud mjesta u kojem tuženik ima svoje uobičajeno boravište.
- 51 Mnogi razlozi, poput onih koje nezavisni odvjetnik navodi u točkama 65. do 71. svojeg mišljenja, mogu utjecati na takav izbor uzdržavane osobe, među ostalim, mogućnost primjene *lex fori*, u ovom slučaju rumunjskog prava, mogućnost izražavanja na materinskom jeziku, eventualno niži troškovi postupka, saznanje suda pred kojim je postupak pokrenut o tuženikovoju sposobnosti plaćanja i eventualno oslobođenje od egzekviture.
- 52 Posljedično, na postavljena pitanja valja odgovoriti tako da članak 3. točke (a) i (d) i članak 5. Uredbe br. 4/2009 treba tumačiti na način da je – kad se pred sudom države članice podnese tužba koja sadržava tri zahtjeva, koji se odnose na razvod roditelja maloljetnog djeteta, roditeljsku odgovornost prema tom djetetu i obvezu njegova uzdržavanja – sud koji odlučuje o razvodu, a koji se proglasio nenadležnim za odlučivanje o zahtjevu koji se odnosi na roditeljsku odgovornost, ipak nadležan za odlučivanje o zahtjevu koji se odnosi na obvezu uzdržavanja navedenog djeteta, ako je taj sud ujedno sud mjesta u kojem tuženik ima uobičajeno boravište ili sud pred kojim se potonji upustio u postupak a da pritom nije osporavao njegovu nadležnost.

Troškovi

- 53 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (treće vijeće) odlučuje:

Članak 3. točke (a) i (d) i članak 5. Uredbe Vijeća br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja treba tumačiti na način da je – kad se pred sudom države članice podnese tužba koja sadržava tri zahtjeva, koji se odnose na razvod roditelja maloljetnog djeteta, roditeljsku odgovornost prema tom djetetu i obvezu njegova uzdržavanja – sud koji odlučuje o razvodu, a koji se proglasio nenadležnim za odlučivanje o zahtjevu o roditeljskoj odgovornosti, ipak nadležan za odlučivanje o zahtjevu koji se odnosi na obvezu uzdržavanja navedenog djeteta, ako je taj sud ujedno sud mjesta u kojem tuženik ima uobičajeno boravište ili sud pred kojim se potonji upustio u postupak a da pritom nije osporavao njegovu nadležnost.

Potpisi